

Огразанський Владислав Владиславович,

аспірант кафедри економіки та фінансів,
Мукачівського державного університету

Ograzansky Vladyslav,
PhD Student, Mukachevo State University
<https://orcid.org/0009-0003-9100-126X>

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ МІСЬКИХ І СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ІНСТИТУЦІЙНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІЙ
COMPARATIVE ANALYSIS OF URBAN AND RURAL COMMUNITIES IN THE ZAKARPATTIA REGION: INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL BASES FOR THE FORMATION OF TERRITORIAL REGULATORY CAPACITY

Огразанський В.В., Компаративний аналіз міських і сільських громад Закарпатської області: інституційно-організаційні засади формування регуляторної спроможності територій. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2025. Том 10. № 1. С. 400 – 403.

Ograzansky V. Comparative analysis of urban and rural communities in the Zakarpattia region: institutional and organizational bases for the formation of territorial regulatory capacity. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2025. Volume 10. № 1, pp. 400 – 403.

У статті здійснено комплексне дослідження інституційно-організаційних засад формування регуляторної спроможності територіальних громад в умовах децентралізації та трансформації системи публічного управління в Україні. Обґрунтовано, що ефективна регуляторна політика на місцевому рівні є ключовим чинником забезпечення сприятливого ділового середовища, підвищення інвестиційної привабливості та досягнення збалансованого соціально-економічного розвитку території. Особливу увагу приділено компаративному аналізу регуляторної спроможності міських і сільських територіальних громад Закарпатської області з урахуванням їх інституційних, кадрових та ресурсних відмінностей. Методологічну основу дослідження становить системний і структурно-функціональний підходи, а також методи порівняльного аналізу, контент-аналізу публічних документів регуляторного циклу, узагальнення та індикативного оцінювання. Запропоновано багатовимірну модель оцінки регуляторної спроможності, що охоплює інституційно-процедурний, аналітичний, комунікаційний та моніторингово-адаптивний блоки. Визначено, що регуляторна спроможність територіальних громад має розглядатися як інтегрована характеристика здатності органів місцевого самоврядування забезпечувати повний цикл розроблення, прийняття, реалізації та перегляду регуляторних актів із дотриманням принципів прозорості, ефективності та обґрунтованості. Доведено, що ключовими «вузькими місцями» регуляторної політики є кадровий дефіцит, низький рівень цифровізації, недостатня доказовість аналітичних матеріалів та обмеженість систем моніторингу результативності. Обґрунтовано напрями підвищення регуляторної спроможності територіальних громад, зокрема через розвиток кадрового потенціалу, впровадження сучасних аналітичних інструментів, цифровізацію комунікаційних процесів та формування системи оцінювання ефективності регуляторних рішень. Реалізація запропонованих підходів сприятиме підвищенню якості місцевого регулювання та зміцненню інституційної спроможності територіальних громад у сучасних умовах.

Ключові слова: сільські території, міські території, територіальні громади, спроможність, управління, регулювання, цифровізація, моніторинг, органи місцевого самоврядування.

This article presents a comprehensive study of the institutional and organizational foundations for building the regulatory capacity of territorial communities in the context of decentralization and the transformation of Ukraine's public administration system. It is argued that effective local-level regulatory policy is a key factor in ensuring a favorable business environment, increasing investment attractiveness, and achieving balanced socio-economic development of territories. Attention is paid to a comparative analysis of the regulatory capacity of urban and rural territorial communities in Zakarpattia Oblast, considering their institutional, personnel, and resource differences. The methodological basis of the study comprises systemic and structural-functional approaches, comparative analysis, content analysis of public documents within the regulatory cycle, generalization, and indicative assessment. A multidimensional model for assessing regulatory capacity is proposed, encompassing institutional-procedural, analytical, communication, and monitoring-adaptive components. It is determined that the regulatory capacity of local communities should be viewed as an integrated characteristic of the ability of local self-government bodies to ensure the full cycle of developing, adopting, implementing, and revising regulatory acts in compliance with the principles of transparency, efficiency, and soundness. It has been demonstrated that the key "bottlenecks" in regulatory policy include a shortage of personnel, a low level of digitalization, insufficient evidence in analytical materials, and limited performance-monitoring systems. Directions for enhancing the regulatory capacity of territorial communities are substantiated by developing human resources, introducing modern analytical tools, digitalizing communication processes, and establishing a system to evaluate the effectiveness of regulatory decisions. The implementation of the proposed approaches will contribute to improving the quality of local regulation and strengthening the institutional capacity of territorial communities in the current environment.

Keywords: rural areas, urban areas, local communities, capacity, governance, regulation, digitalization, monitoring, local self-government bodies.

Вступ

У сучасних умовах трансформації системи публічного управління, поглиблення процесів децентралізації та необхідності забезпечення сталого соціально-економічного розвитку територій особливого значення набуває формування ефективної регуляторної політики на рівні територіальних громад. Регуляторна спроможність органів місцевого самоврядування визначає не лише якість управлінських рішень, а й рівень розвитку підприємницького середовища, інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність територій. У цьому контексті важливою є здатність громад забезпечувати повний цикл регуляторної діяльності – від планування та підготовки регуляторних актів до їх моніторингу та перегляду.

Проблематика формування та розвитку регуляторної спроможності територіальних громад в умовах кризових трансформацій, воєнних викликів та післявоєнного відновлення досліджується переважно через інституційно-організаційні, правові та управлінські підходи такими науковцями як: О. Підвальна [1], Я. Павлович-Сенета [2], О. Західна [3], І. Пирого [4], П. Водночас [5] та ін.

Формулювання цілей статті

Метою статті є теоретико-методичне обґрунтування та здійснення компаративного аналізу регуляторної спроможності міських і сільських територіальних громад Закарпатської області.

Виклад основного матеріалу дослідження

Регуляторна спроможність територіальних громад є однією з ключових передумов формування якісного місцевого ділового середовища, підвищення інвестиційної привабливості та забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку. В умовах децентралізації саме органи місцевого самоврядування виступають регуляторними органами у межах визначених повноважень, а отже, їхня здатність планувати регуляторну діяльність, готувати аналіз

регуляторного впливу, проводити консультації зі стейкхолдерами та відстежувати результативність регуляторних актів стає критичною для ефективного управління розвитком громади відповідно до принципів державної регуляторної політики. Для Закарпатської області питання порівняння регуляторної спроможності міських і сільських громад є особливо актуальним з огляду на поєднання прикордонної специфіки, високої частки малого підприємництва, туристично-сервісної структури економіки та значної територіальної диференціації ресурсів і адміністративної спроможності. У таких умовах регуляторні рішення (у сферах місцевих податків і зборів, благоустрою, використання інфраструктури, тимчасових споруд, реклами тощо) мають прямий вплив на транзакційні витрати суб'єктів господарювання, доступ до послуг і загальну передбачуваність правил на локальному рівні. Водночас міські громади, як правило, мають більшу організаційну та кадрову базу (юридичний супровід, профільні підрозділи, аналітичні ресурси), тоді як сільські громади часто функціонують в умовах обмежених управлінських ресурсів і дефіциту даних, що може впливати на повноту та якість проходження регуляторного циклу.

Компаративний аналіз у нашому дослідженні спрямований на виявлення структурних відмінностей між міськими та сільськими громадами Закарпаття за параметрами регуляторної спроможності: (1) інституційна організація регуляторного процесу (наявність/розподіл функцій, роль комісій і виконавчих органів), (2) якість і доказовість АРВ та альтернатив регулювання, (3) практики оприлюднення і консультацій, (4) наявність системи КРІ та звітів відстеження результативності, (5) здатність до перегляду/дерегуляції неефективних актів. Методологічно такий підхід дозволяє перейти від опису окремих кейсів до узагальнених висновків щодо типових «вузьких місць» регуляторної політики в різних типах громад та обґрунтувати диференційовані управлінські рішення для підвищення якості місцевого регулювання. Слід зауважити, що емпірична база для корпоративного аналізу формується на основі верифікованих публічних джерел: офіційних вебсайтів ТГ (розділи «Регуляторна політика», «Проекти», «АРВ», «Відстеження»), а також нормативних і методичних матеріалів Державної регуляторної служби України щодо практики відстеження результативності. Додатковим критеріальним тлом для оцінки публічності документів слугують вимоги законодавства про доступ до публічної інформації.

Вважаємо, що для компаративного зіставлення доцільно застосувати багатовимірну рамку оцінювання, згруповану у чотири блоки:

(А) інституційно-процедурна спроможність (наявність планування, регулярність, розподіл відповідальності);

(В) аналітична спроможність (якість АРВ: альтернативи, дані, показники результативності);

(С) консультативно-комунікаційна спроможність (канали, повнота інформування, публічний зворотний зв'язок щодо пропозицій);

(D) моніторингова й адаптивна спроможність (своєчасність та змістовність звітів відстеження, наявність перегляду/скасування актів). Нормативним «еталоном» для блоків В і D виступає постанова КМУ №308, а методичним - рекомендації ДРС.

Інституційно-організаційний профіль регуляторної діяльності територіальних громад (ТГ) доцільно розглядати як сукупність виконавчих структур, внутрішніх процедур і розподілу відповідальності, що забезпечують повний регуляторний цикл: планування підготовки регуляторних актів, здійснення аналізу регуляторного впливу (АРВ), організацію громадських консультацій та відстеження результативності. Нормативною основою визначення суб'єктів і процедур регуляторної діяльності є Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» (далі – Закон №1160-IV), який трактує регуляторну діяльність як підготовку, прийняття, відстеження результативності та перегляд регуляторних актів, а також закріплює вимоги до прозорості та врахування громадської думки. Водночас організаційні передумови реалізації цих процедур на місцевому рівні формуються Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі – Закон №280/97-ВР), який визначає систему органів, виконавчі органи рад та їхню компетенцію [6].

Виконавчі органи рад (виконавчий комітет, відділи, управління та інші створювані радою виконавчі органи) становлять адміністративно-управлінську основу, в межах якої реалізується підготовка проектів рішень, їх правова експертиза, організація оприлюднення та подальший моніторинг виконання. У регуляторному вимірі це означає, що організаційна «щільність» виконавчих органів прямо впливає на здатність громади забезпечити формалізовані вимоги Закону №1160-IV щодо планування, АРВ, консультацій і відстеження результативності [7].

Для міських громад Закарпатської області типовим є більш розгалужений апарат і наявність профільних структур (юридичний відділ/сектор, економічний підрозділ, підрозділ з комунального майна та земельних відносин тощо), що підвищує спроможність до розподілу функцій регуляторного циклу та зменшує залежність від «універсальних» посад. Для сільських громад характерною є компактна структура, де ключові функції часто концентруються в обмеженому колі посадових осіб (секретар ради, керуючий справами/начальник апарату, спеціаліст юридичного супроводу за сумісництвом), що об'єктивно знижує потенціал для глибокого АРВ та системного відстеження.

Постійні комісії ради виконують роль внутрішнього фільтра якості регуляторних ініціатив, оскільки саме на їхньому рівні відбувається попередній розгляд проектів рішень, оцінка відповідності стратегічним пріоритетам громади та узгодження позицій депутатського корпусу. Юридична служба/юрист виконавчих органів забезпечує правову визначеність регуляторних рішень: перевірку компетенції, відповідність нормам вищої юридичної сили, належне оформлення проекту, узгодженість із чинними локальними актами. У контексті Закону №1160-IV юридична функція критична ще й тому, що процедурні помилки (невірно визначення регуляторного характеру акта, неповне оприлюднення, порушення строків) породжують ризики оскарження та делегітимації регуляторного рішення [8].

Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП) є важливим інституційним компонентом «контактної» частини регуляторної політики громади, адже саме через ЦНАП значна частина регуляторно зумовлених процедур (дозвільні, реєстраційні та інші адміністративні послуги) матеріалізується для бізнесу та населення. Закон України «Про адміністративні послуги» визначає правові засади надання адміністративних послуг і створює рамку для організації ЦНАП, що дозволяє трактувати його як інструмент зменшення транзакційних витрат і підвищення передбачуваності процедур на локальному рівні.

На практиці, особливо у сільських громадах Закарпаття, цей розподіл часто набуває рис концентрації функцій, коли одна посадова особа одночасно виконує роль розробника, координатора оприлюднення та «збирача» даних для відстеження. Це знижує якість АРВ, послаблює розмежування контролю і виконання та підвищує ризик процедурних порушень [9].

Для виявлення «вузьких місць» варто здійснити порівняння організаційних практик міських і сільських ТГ доцільно здійснювати через ідентифікацію повторюваних «вузьких місць», що впливають на прозорість, передбачуваність і ефективність місцевого регулювання.

Інституційно-організаційний профіль регуляторної діяльності в громадах Закарпатської області слід трактувати як ключовий детермінант різниці між міськими та сільськими ТГ у здатності проходити повний регуляторний цикл з належною якістю. Саме тому подальший компаративний аналіз має зосереджуватися на вимірюванні не лише формальної наявності процедур, а й організаційних умов їх реалізації - кадрової спеціалізації, розмежування відповідальності, якості внутрішньої експертизи та спроможності працювати з даними.

Планування регуляторної діяльності є базовою передумовою прозорості та передбачуваності місцевого регулювання, оскільки саме через річний план регуляторний орган робить публічними наміри щодо підготовки регуляторних актів, їхню мету, строки та відповідальних виконавців. В українській моделі державної регуляторної політики планування має чітке процедурне закріплення: регуляторні органи (в т.ч. органи місцевого самоврядування) затверджують план підготовки проєктів регуляторних актів на наступний календарний рік не пізніше 15 грудня, а затверджений план і зміни до нього підлягають оприлюдненню у встановлені строки. Відповідно, у компаративному аналізі міських і сільських громад планування доцільно оцінювати не лише за фактом наявності документа, а за якістю плану як інструменту управління регуляторним циклом [10].

Змістовно річний план повинен містити мінімально необхідні елементи: назву (вид) проєкту, цілі прийняття, строк підготовки, відповідальний підрозділ/орган, що прямо зазначено у роз'ясненнях ДРС щодо застосування статті 7 Закону №1160-IV. Практика обласного рівня (Закарпатська ОВА) демонструє структурно "правильний" формат плану з виділенням колонок «цілі», «відповідальний підрозділ», «строк підготовки», «спосіб оприлюднення», що може слугувати організаційним орієнтиром для громад [11].

У компаративному вимірі різниця між міськими та сільськими громадами найчастіше проявляється у стабільності та системності планування: міські громади, як правило, мають інституційні можливості підтримувати окремий розділ «Регуляторна політика», забезпечувати архівність планів і своєчасне внесення змін (оновлення), тоді як у сільських громадах планування нерідко носить більш формально-епізодичний характер (нерівномірність оновлення, відсутність архіву, слабша структуризація вебпублікацій). Методично важливо трактувати такі відмінності як наслідок неоднакової організаційної та кадрової спроможності, а не лише як "порушення процедури".

Окремим маркером якості планування є рівень календаризації: план виконує управлінську функцію лише тоді, коли строки підготовки проєктів деталізовані (квартал/місяць), а відповідальні визначені однозначно. Важливою є також дисципліна роботи з "поза планом": українська модель прямо передбачає можливість внесення змін до плану, але така зміна повинна бути оформлена і оприлюднена як частина планового циклу, що підтримує передбачуваність регуляторних ініціатив.

У міських громадах календаризація зазвичай більш детальна (з огляду на наявність профільних підрозділів і процедурного супроводу), тоді як у сільських громадах строкові параметри можуть фіксуватися узагальнено, а "поза планом" ініціативи – частіше не супроводжуватися публічно видимим оновленням плану. У підсумку це знижує передбачуваність для бізнесу, оскільки локальні правила змінюються без достатньо раннього сигналу в офіційному плані [12].

Компаративно практику планування доцільно інтерпретувати через три аналітичні виміри:

1. Сталість наявності планів щороку, дотримання строків затвердження, наявність змін/оновлень як нормального управлінського інструменту. Нормативна рамка строків і змісту плану визначена статтею 7 Закону №1160-IV та роз'ясненнями ДРС.

2. Повнота - чи охоплює план ключові сфери місцевого регулювання (податки/збори, благоустрій, реклама, користування інфраструктурою тощо) та чи містить обов'язкові реквізити (цілі, строки, відповідальні).

3. Деталізація – конкретність строків (квартал/місяць), визначеність відповідальних підрозділів, прозорий спосіб оприлюднення, наявність "трасування" від плану до проєкту/АРВ/консультацій (тобто зв'язність регуляторного циклу). Як приклад високої деталізації може виступати формат плану ОВА з чітко визначеними атрибутами управління [13].

Узагальнюючи, міські громади Закарпатської області зазвичай демонструють вищу організаційну спроможність до планування (сталість і деталізація), тоді як сільські громади частіше стикаються з обмеженнями, що зумовлюють фрагментарність планового контуру (неповнота, слабша календаризація, рідше оновлення). Для підвищення порівнюваності та прозорості доцільним є перехід громад до стандартизованих, машиночитних форматів оприлюднення планів (як у державних практиках відкритих даних щодо планування регуляторних актів).

Процедури оприлюднення проєктів регуляторних актів і проведення консультацій із заінтересованими сторонами становлять центральний елемент місцевої регуляторної політики, оскільки забезпечують реалізацію принципів прозорості, врахування громадської думки та передбачуваності. Закон України №1160-IV встановлює обов'язок оприлюднення повідомлення про оприлюднення проєкту регуляторного акта, а також самого проєкту та АРВ (не пізніше п'яти робочих днів із дня оприлюднення повідомлення), при цьому строк приймання пропозицій не може бути меншим ніж один місяць і більшим ніж три місяці.

Критичним індикатором "глибини" консультацій є не факт оголошення, а наявність зворотного зв'язку: таблиць/матриць врахування пропозицій, протоколів обговорень, публічних відповідей на зауваження. У польовій практиці місцевого самоврядування ці документи часто відсутні або не стандартизовані, що знижує довіру до консультацій як механізму узгодження інтересів та переводить їх у режим формального комплаєнсу. Вимога «змістовності» консультацій узгоджується з підходами кращого регулювання (Better Regulation), де консультації розглядаються як доказовий інструмент підвищення якості політики, а не лише процедурний етап.

Порівняння міських і сільських громад зазвичай демонструє відмінності саме у "глибині" залучення стейкхолдерів. Міські громади частіше забезпечують багатоканальність (сайт + оголошення + електронні канали) і більш чітку строковість, тоді як у сільських громадах консультаційні практики нерідко залежать від обмежених адміністративних ресурсів і цифрової спроможності: публікації можуть бути фрагментарними, архіви — неповними, а канали зворотного зв'язку – ситуативними.

Бар'єри участі в сільських ТГ мають інфраструктурний, цифровий та інституційний характер. По-перше, цифрові обмеження (нерівномірність доступу до якісного інтернету) знижують ефективність онлайн-опублікування як єдиного каналу консультацій: Мінцифри у дослідженнях фіксувало суттєві прогалини саме у сільській місцевості (значна частка сіл без якісного ШСД, відсутність оптичних мереж у багатьох населених пунктах). По-друге, за відсутності власних друкованих медіа громади стикаються з проблемою "офіційного" оприлюднення; ДРС окремо роз'яснювала порядок публікації у випадку відсутності місцевих друкованих медіа та форми публікації актів органами місцевого самоврядування. По-третє, інституційні бар'єри проявляються у нестачі модерації консультацій (відсутність протоколювання, неформалізовані процедури реагування на пропозиції), що прямо знижує якість участі.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що регуляторна спроможність територіальних громад формується під впливом сукупності інституційних, організаційних, аналітичних і комунікаційних факторів, які визначають здатність органів місцевого самоврядування забезпечувати якісне проходження повного регуляторного циклу. Виявлено, що міські громади, як правило, характеризуються вищим рівнем інституційної організації, наявністю спеціалізованих структурних підрозділів, більш розвинутою аналітичною базою та ефективнішими практиками публічної комунікації, що сприяє підвищенню якості регуляторних рішень і їх результативності.

Література

1. Підвальна О. Г., Колесник Т. В., Коваль Н. І. Державне регулювання розвитку територіальних громад регіону в умовах воєнного стану. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2024. № 1 (61). С. 142–159. DOI: 10.37128/2411-4413-2024-1-10.
2. Павлович-Сенета Я. П. Адміністративно-правові передумови для економічного розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. С. 222–226. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.42>.
3. Західна О. Р., Закорко К. К. Функціонування об'єднаних територіальних громад в умовах воєнного стану. *Таврійський науковий вісник*. 2022. № 14. С. 78–84. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.14.10>.
4. Пирога І. С., Пирога М. І. Роль місцевого самоврядування у відбудові в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2023. Т. 1. Вип. 77. С. 117–123. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.1.18>.
5. Сениш П., Фугело П. Фінансово-бюджетна підтримка соціально-економічного розвитку територіальних громад в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-89>.
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
7. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>.
8. Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта: Постанова КМУ від 11.03.2004 № 308. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2004-%D0%BF#Text>.
9. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>.
10. Роз'яснення щодо планування діяльності з підготовки проектів регуляторних актів у разі відсутності пропозицій з розроблення регуляторних актів. Державна регуляторна служба України. URL: https://drs.gov.ua/regulatory_policy/roz-yasnennya-shhodo-planuvannya-diyalnosti-z-pidgotovky-proyektiv-regulyatornyh-aktiv-u-razi-vidсутnosti-propozytisij-z-rozroblennya-regulyatornyh-aktiv/.
11. Закарпатська обласна військова адміністрація. Веб-сайт. URL: <https://oda.carpathia.gov.ua/>.
12. Про роз'яснення законодавства щодо державної регуляторної політики для застосування ефективних форм роботи органів виконавчої влади з громадськістю: Роз'яснення від 26.08.2004 № 5787 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5787563-04#Text>.
13. План діяльності з підготовки проектів регуляторних актів із зазначенням видів і назв проектів, цілей їх прийняття, строків підготовки проектів, найменування органів і підрозділів, відповідальних за розроблення проектів, дати їх внесення на розгляд регуляторного органу та посилання на джерело оприлюднення. URL: <https://data.gov.ua/pages/835-rec-regulatory-policy-planning>.

References

1. Pidvalna, O. H., Kolesnyk, T. V., & Koval, N. I. (2024). Derzhavne rehulivannia rozvytku terytorialnykh hromad rehionu v umovakh voiennoho stanu [State regulation of the development of territorial communities of the region under martial law]. *Ekonomika, Finansy, Menedzhment: Aktualni Pytannia Nauky i Praktyky*, (1)(61), 142–159. <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2024-1-10>.
2. Pavlovych-Seneta, Ya. P. (2022). Administratyvno-pravovi peredumovy dlia ekonomichnoho rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad v umovakh voiennoho stanu [Administrative and legal prerequisites for the economic development of united territorial communities under martial law]. *Analitychno-Porivniálne Pravoznavstvo*, (2), 222–226. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.42>.
3. Zakhidna, O. R., & Zakorko, K. K. (2022). Funktsionuvannia obiednanykh terytorialnykh hromad v umovakh voiennoho stanu [Functioning of united territorial communities under martial law]. *Tavriiskyi Naukovyi Visnyk*, (14), 78–84. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.14.10>.
4. Pyroha, I. S., & Pyroha, M. I. (2023). Rol mistsevoho samovriaduvannia u vidbudovi v umovakh voiennoho stanu [The role of local self-government in reconstruction under martial law]. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Universytetu*, 1(77), 117–123. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.1.18>.
5. Senyshch, P., & Fuhelo, P. (2022). Finansovo-biudzhethna pidtrymka sotsialno-ekonomichnoho rozvytku terytorialnykh hromad v umovakh viiny [Financial and budgetary support for the socio-economic development of territorial communities in war conditions]. *Ekonomika ta Suspilstvo*, (39). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-89>.
6. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 № 280/97-VR [On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine dated 21.05.1997 № 280/97-VR]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
7. Pro zasady derzhavnoi rehuliatornoj polityky u sferi hospodarskoj diialnosti: Zakon Ukrainy vid 11.09.2003 № 1160-IV [On the principles of state regulatory policy in the field of economic activity: Law of Ukraine dated 11.09.2003 № 1160-IV]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>.
8. Pro zatverdzhennia metodyk provedennia analizu vplyvu ta vidstezhennia rezultatyvnosti rehuliatornoho akta: Postanova KМУ vid 11.03.2004 № 308 [On approval of methods for conducting impact analysis and monitoring the effectiveness of a regulatory act: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 11.03.2004 № 308]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2004-%D0%BF#Text>.
9. Pro administratyvni posluhy: Zakon Ukrainy vid 06.09.2012 № 5203-VI [On administrative services: Law of Ukraine dated 06.09.2012 № 5203-VI]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>.
10. Roz'yasnennya shhodo planuvannya diyalnosti z pidgotovky proyektiv regulyatornyh aktiv u razi vidsutnosti propozytisij z rozroblennya regulyatornyh aktiv [Clarification on planning activities for the preparation of draft regulatory acts in the absence of proposals for the development of regulatory acts]. Derzhavna Rehuliatorna Sluzhba Ukrainy. URL: https://drs.gov.ua/regulatory_policy/roz-yasnennya-shhodo-planuvannya-diyalnosti-z-pidgotovky-proyektiv-regulyatornyh-aktiv-u-razi-vidсутnosti-propozytisij-z-rozroblennya-regulyatornyh-aktiv/.
11. Zakarpatska oblasna viiskova administratsiia [Zakarpattia Regional Military Administration]. (n.d.). URL: <https://oda.carpathia.gov.ua/>.
12. Pro roz'yasnennya zakonodavstva shhodo derzhavnoi rehuliatornoj polityky dlia zastosuвання efektyvnykh form roboty orhaniv vykonavchoi vlady z hromadskistiu: Roz'yasnennya vid 26.08.2004 № 5787 [On clarification of legislation on state regulatory policy for the use of executive forms of work of executive authorities with the public: Clarification dated 26.08.2004 № 5787]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5787563-04#Text>.
13. Plan diialnosti z pidhotovky proyektiv rehuliatornykh aktiv iz zaznachenniam vydiv i nazv proyektiv, tsilei yikh pryiniattia, strokiv pidhotovky proyektiv, naimenovannia orhaniv i pidrozdiliv, vidpovidalnykh za rozroblennia proyektiv, daty yikh vnesennia na rozhliad rehuliatornoho orhanu ta posylannia na dzherelo oprylyudnennia [Activity plan for the preparation of draft regulatory acts indicating the types and names of projects, the goals of their adoption, the terms of project preparation, the names of the bodies and units responsible for the development of projects, the dates of their submission for consideration by the regulatory body and a link to the source of publication]. URL: <https://data.gov.ua/pages/835-rec-regulatory-policy-planning>.

Стаття надійшла до редакції 08.08.2025 р.